

Наукові перспективи
Видавнича група

№ 8(36)

2024

НАУКА і ТЕХНІКА

серія: право, серія: економіка, серія: педагогіка,
серія: техніка, серія: фізико-математичні науки

СЬОГОДНІ

З Україною

в серці!

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Право»

Блохіна О.А.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗА АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ СТЯГНЕНЬ ПО ВІДНОШЕННЮ ДО НИХ

16

Гревцев М.С., Гревцев П.С.

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

26

Гуцул І.А.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

35

Дем'янчук Ю.В., Добренська Н.В., Добренський С.В.

ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ: РІВНОВАГА МІЖ НЕОБХІДНІСТЮ ТА СВОБОДОЮ

48

Запотоцька О.В.

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ СЛУЖБОВИХ ПРАВОВІДНОСИН

57

Кришевич О.В., Овсій Д.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ШАХРАЙСТВО ТА УХИЛЕННЯМ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ (ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ) У СФЕРІ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА

66

Кузнєцова В.Ю., Стрельченко О.Г.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ-БІЖЕНЦІВ ЗА КОРДОНОМ

79

Макарчук В.В.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

90

Мисливий В.А.

НЕПРАВДИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ЗАГРОЗУ ГРОМАДСЬКІЙ БЕЗПЕЦІ: ОБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ

100

Пустовіт Ю.Ю.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

110

УДК 340.115:351.86

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-8\(36\)-90-99](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-8(36)-90-99)

Макарчук Віталій Володимирович доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін, Білоцерківський національний аграрний університет, Соборна площа, 8/1, м. Біла Церква, 09117, тел.: (067) 85-84-739, <https://orcid.org/0000-0002-9099-8921>

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Анотація. У статті розглянуто систему методів наукового дослідження у сфері національної безпеки і оборони. Методи наукового дослідження останнім часом зазнали величезних змін, оскільки змінюються самі підходи до отримання даних, доведення їх прийнятності для дослідження, опрацювання тощо. Проблематика вибору системи методів дослідження не є формальним виконання умов публікації наукових досліджень, а являє собою дієвий засіб фіксації наукових результатів. В цьому відношенні сфера національної безпеки і оборони має певні унікальні риси які потребують подальшого наукового дослідження враховуючи сучасні реалії.

Доведено, що з погляду елементного складу система визначення методів дослідження у сфері національної безпеки і оборони може охоплювати три види заходів впливу, зокрема: 1) ті, що зобов'язують вчинити певну дію (як громадян, так і службових та посадових осіб); 2) ті, що уповноважують на реалізацію конкретної дії (як громадян, так і службових та посадових осіб); 3) ті, що забороняють реалізовувати певну діяльність (як громадян, так і службових та посадових осіб). Крім того, існують способи стимулювання дії та створення умов для її реалізації.

Визначено, що методи діяльності у сфері національної безпеки і оборони – це сукупність способів практичного виконання функцій, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки, яка зовнішньо оформлена через відповідні форми її управлінської діяльності.

Наведено методи державної політики у сфері національної безпеки і оборони. Визначено, що діалектичний, ідеалістичний, системного аналізу, аналізу, синтезу, функціональний, структурний, гіпотетичний, тлумачення юридичних норм, формально-догматичний, порівняльного законодавства, правового прогнозування, правотворчості та соціологічний методи наукового дослідження слід використовувати при розгляді сфери національної безпеки і оборони.

Ключові слова: методологія, методи наукового дослідження, національна безпека і оборона, державна політика.

Makarchuk Vitaliy Volodymyrovych Doctor of Legal Sciences, Docent, Associate Professor of the Department of Constitutional Law and Theoretical and Legal Disciplines, Bila Tserkva National Agrarian University, pl. 8/1 Soborna, Bila Tserkva, tel.: (067) 85-84-739, <https://orcid.org/0000-0002-9099-8921>

NATIONAL SECURITY AND DEFENSE RESEARCH METHODOLOGY

Abstract. The article examines the system of scientific research methods in the field of national security and defense. The methods of scientific research have recently undergone huge changes, as the very approaches to obtaining data, proving their acceptability for research, processing, etc., are changing. The issue of choosing a system of research methods is not a formal fulfillment of the conditions for publishing scientific research, but is an effective means of recording scientific results. In this regard, the sphere of national security and defense has certain unique features that require further scientific research taking into account modern realities.

It has been proven that, from the point of view of the elemental structure, the system of determining research methods in the field of national security and defense can cover three types of influence measures, in particular: 1) those that oblige to perform a certain action (both citizens and officials and officials); 2) those that authorize the implementation of a specific action (both citizens and officials); 3) those that prohibit the implementation of certain activities (both citizens and officials). In addition, there are ways to stimulate action and create conditions for its implementation.

It was determined that the methods of activity in the field of national security and defense are a set of methods of practical performance of functions related to ensuring national security, which is externally formalized through the appropriate forms of its management activity.

State policy methods in the field of national security and defense are given. It was determined that dialectical, idealistic, systemic analysis, analysis, synthesis, functional, structural, hypothetical, interpretation of legal norms, formal-dogmatic, comparative legislation, legal forecasting, law-making, and sociological methods of scientific research should be used when considering the sphere of national security and defense.

Keywords: methodology, methods of scientific research, national security and defense, state policy.

Постановка проблеми. Зважаючи на дискусійність визначення методології у сфері національної безпеки і оборони, на сьогодні немає єдиного визначення та розуміння. Методологія будь-якого дослідження, в тому числі у сфері національної безпеки і оборони, покликана стати його дороговказом,

орієнтуючи на певний та практичний результат. Саме тому методи дослідження абсолютної більшості галузей наукового знання за останній час зазнали величезних змін, оскільки змінюються самі підходи до отримання даних, доведення їх прийнятності для дослідження, опрацювання тощо. Неабиякий внесок у зміну методологічних векторів зробив стрімкий розвиток інформаційних систем та комп'ютерних технологій, які, з одного боку, полегшують збір та обробку інформації, а з іншого, – ускладнюють процес вибору методологічного інструментарію, доведення його застосовуваності до конкретного дослідження.

Проблематика вибору системи методів дослідження постає щоразу, коли дослідник формує як тему дослідження, так і визначає мету та завдання дослідження. Водночас вибір методів дослідження – це не формальне виконання умов публікації наукових досліджень, а дієвий засіб фіксації векторів наукового інтересу. В цьому відношенні сфера національної безпеки і оборони як точка застосування згаданої системи методів дослідження має певні унікальні риси.

Методологія наукового дослідження є доволі складним утворенням та охоплює проблеми дослідження юридичної науки, її теорій і концепцій; тенденції виникнення, функціонування та зміни наукового знання, а також структуру та склад наукових методів дослідження. Структура методології дослідження у сфері національної безпеки і оборони є багаторівневою та комплексною системою, що складається з принципів наукового пізнання, домінуючого світогляду, методологічних підходів і наукових методів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Деякі аспекти формування та розвитку сучасної методології у сфері національної безпеки і оборони висвітлювалися наступними вітчизняними ученими як Т. О. Гуржій, Ю. О. Загуменна, Б. А. Підгорний, П. М. Рабінович, А. О. Собакарь та ін.

Мета статті – розглянути систему методів наукового дослідження у сфері національної безпеки і оборони в сучасних реаліях.

Виклад основного матеріалу. Адекватні результати будь-якого дослідження можуть бути отримані виключно за умови вживання дослідником дієвої методології. Не є винятком і сучасні правові дослідження, актуальність яких істотно зростає на початку XXI століття. Саме розуміння «методології права» і «правових методів» не є однозначним. Власне, метод дослідження найчастіше розуміється як «шлях до чогось», процедура дослідження. Йдеться про певні дії, які спрямовані певними принципами на досягнення поставленої мети. Натомість поняття «методології» сприймається як наука про методи, вчення про способи пізнання. У широкому сенсі – це наука про обґрунтування наукових знань та побудови наукових систем. Методологія права є складовою юридичної науки, виходячи з того, що вона є системою знань, яка включена до певної пізнавальної системи. Теоретична юридична наука жодним чином не

залежить від позитивного права, оскільки вона створює об'єктивні знання того, який має бути закон, без підпорядкування авторитету закону. Звісно, ці знання є лише науковими знаннями, а не довільним виправленням чинного закону [1, с. 54].

Методологія, як пише В. В. Копча, – це «концептуальний виклад мети, змісту, методів дослідження, які забезпечують отримання максимально об'єктивної, точної, систематизованої інформації про процеси та явища» [2, с. 72]. Він додає, що вона «визначає способи здобуття наукових знань, які відображають динамічні процеси та явища; направляє, передбачає особливий шлях, на якому досягається певна науково-дослідницька мета; забезпечує всебічність отримання інформації щодо процесу чи явища, що вивчається; допомагає введенню нової інформації до фонду теорії науки у вигляд нових понять, категорій, законів, гіпотез, ідей, теорій; забезпечує уточнення, збагачення, систематизацію термінів і понять у науці; створює систему наукової інформації, яка базується на об'єктивних фактах, і логіко-аналітичний інструмент наукового пізнання; організує використання нових знань у практичній діяльності» [2, с. 72]. Зважаючи на вищевказане, в ході дослідження передбачається використати низку підходів, принципів та методів наукового пізнання. Як зазначав Ю. П. Сурмін: «підхід означає дослідницьку позицію, методологічну систему, яка визначається на початку дослідження з метою досягнення більшої інструментальної визначеності дослідника при вивченні предмета дослідження» [3, с. 518].

Щоб визначити істинність зазначеного слід вказати, що термін «метод» у загальноухваленому розумінні означає спосіб чи прийом здійснення чогонебудь, засіб досягнення поставленої мети [4, с. 121; 5, с. 226]. Втім серед науковців немає єдиного погляду на термін «метод». Так, деякі вчені метод визначають як спосіб, засіб, прийом досягнення певної мети, виконання поставлених завдань поєднуючи тим самим зазначене поняття із процесом. Однак не з будь-якою діяльністю, а з цілеспрямованою. Така діяльність виступає як сукупність прийомів, способів досягнення бажаного результату. Таким чином, метод у науковій літературі визначається не тільки як спосіб, прийом, досягнення поставленої мети [6, с. 60-61], а і як процес, діяльність, яка має цілеспрямований характер.

В Юридичній енциклопедії за редакцією академіка Ю. С. Шемшученка методологія юридичної науки окреслена як система підходів, методів і способів наукового дослідження, як теоретичні засади використання їх під час вивчення державно-правових явищ. Основу методології юридичної науки становлять, зокрема: філософсько-світоглядні підходи, загальнонаукові методи, групові методи, спеціальні методи [7, с. 618-619].

Щоразу, коли дослідник формує тему дослідження та визначає мету та завдання дослідження, постає питання вибору системи методів дослідження.

При цьому вибір методів дослідження є не формальним задоволенням умов публікації наукового дослідження, а ефективним засобом фіксації носія наукових інтересів. У зв'язку з цим взяття сфери прав людини як прикладної системи методів дослідження має певну унікальність. Будь-яке дослідження може отримати адекватні результати лише за допомогою дійсних методів. Не є винятком і сучасні правові дослідження, їхня актуальність значно зросла на початку XXI століття.

Розуміння понять «юридична методологія» та «правовий метод» не є чітким. Насправді під методом дослідження зазвичай розуміють «певний метод», процедуру дослідження. Це здійснення певних дій, керуючись певними принципами, для досягнення поставленої мети. Натомість поняття «методології» сприймається як наука про методи, вчення про способи пізнання. У широкому сенсі – це наука про обґрунтування наукових знань та побудови наукових систем. Методологія права є частиною юридичної науки, а її основою є те, що вона є системою знань, що міститься в певній когнітивній системі. Водночас варто погодитися, що теоретично-правова правова наука створює об'єктивні знання про те, яким має бути право загалом.

Методологія будь-якого дослідження покликана служити орієнтиром, орієнтованим на конкретні та обґрунтовані результати. Ось чому методи більшості галузей наукового знання останнім часом зазнали кардинальних змін, оскільки змінюються способи отримання даних, обґрунтування прийнятності їх дослідження, обробки тощо.

Також, швидкий розвиток інформаційних систем і комп'ютерних технологій вніс значний внесок у зміни методичних носіїв, з одного боку, вони полегшують збір і обробку інформації, а з іншого - ускладнюють процес вибору методології та інструментарію, що демонструє його придатність для конкретного дослідження.

Як зазначає, Ю. О. Загуменна, методологія дослідження правового феномену національної безпеки пов'язана із залученням до методологічного арсеналу таких науково-теоретичних підходів і пояснювальних схем, що забезпечили би поглиблене, всебічне пізнання згаданого явища в єдності його онтологічних, феноменологічних, нормативних, діяльнісних, структурних, функціональних та ціннісних компонентів та форм прояву. Це особливо важливо з того погляду, що всі означені компоненти повинні враховуватися в модернізації цього суспільного явища в умовах сучасної України з огляду на глибоку практичну потребу розбудови сучасної системи національної безпеки, здатної забезпечити не лише актуальні потреби особистості, суспільства та держави, але й гарантувати на майбутнє утвердження та розвиток ключових конституційних цінностей, що підлягають першочерговому захистові з боку всіх суб'єктів забезпечення національної безпеки. Методологічні підвалини дослідження національної безпеки в теоретико-правовому розрізі є

фундаментальними засадами розкриття онтологічних (сутнісних), феноменологічних (форм зовнішнього прояву), аксіологічних (ціннісних), структурних та функціональних, інституціональних та нормативно-правових аспектів, сторін досліджуваної проблематики. Натомість сучасні теоретичні підходи, як засвідчує їх неупереджений науковий аналіз, до визначення сутності та правової природи феномену національної безпеки, на жаль, вирізняються суттєвою невизначеністю в домінуючих поглядах на безпеку як таку й характеризуються значною недооцінкою низки методологічних аспектів формування стратегії національної безпеки [8, с. 40.]

Як додає, Ю. О. Загуменна, власне правове регулювання системи безпечних відносин має спрямовуватися не лише на попередження загроз національній безпеці, але і на здійснення комплексу заходів із зміцнення, розвитку правової сфери здійснення (реалізації) прав і свобод людини і громадянина, матеріальних і духовних цінностей суспільства, конституційного ладу, суверенітету та територіальної цілісності держави. Тобто такому регулюванню має бути властивий активний прогностичний характер, причому навіть більшою мірою, аніж це спостерігається загалом для правового регулювання суспільних відносин у сучасних умовах. Методологічні підвалини дослідження національної безпеки є фундаментальними засадами розкриття онтологічних (сутнісних), феноменологічних (форм зовнішнього прояву), аксіологічних (ціннісних), структурних та функціональних, інституціональних та нормативно-правових аспектів проблематики. Категорія «концептуалізація національної безпеки» відображає найсуттєвіші правові (державно-правові) закономірності виникнення, функціонування та змін національної безпеки в системі суспільних відносин, що характеризуються цілеспрямованістю та закономірністю. Феномен національної безпеки полягає в її співвідношенні із міжнародною безпекою; окресленні національних інтересів та конституційних цінностей як об'єктів національної безпеки; науковій верифікації новітніх загроз та встановленню оптимальних правових способів їх відвернення [8, с. 48].

Україна як суверенна, незалежна, демократична, соціальна та правова держава орієнтується на визнанні світовою спільнотою демократичні й гуманістичні за змістом і спрямованістю засади управління державними та суспільними справами. Означеним з-поміж іншого вона визнала необхідність забезпечити реальне утвердження принципу верховенства права, належну охорону й ефективний захист прав, свобод та інтересів осіб, а також загалом гарантувати кожному належний рівень безпеки включно з такими її різновидами як громадська, воєнна, інформаційна, економічна тощо, щоб утвердити себе як цивілізовану європейську державу з високим рівнем життя, соціальної стабільності, культури та демократії.

Наміри щодо реалізації таких амбіцій вже досить тривалий час є нормативно зафіксованими на найвищому законодавчому рівні та практично втілюваними у вияві діяльності спеціально сформованої інституційної системи забезпечення національної безпеки України. З кожним етапом розвитку державотворення здійснювалась оптимізація визначених основ, адаптування їх під реальну безпекову ситуацію в країні. Це є не зовсім логічним з огляду на поточний період державного розвитку, який відзначається не тільки проблемами соціального та економічного розвитку, а й необхідністю протидії зовнішній агресії.

На даний час нормами чинного законодавства не визначено перелік правоохоронних органів як суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони. Віднесення до такої групи конкретних суб'єктів ускладнюється й внаслідок відсутності законодавчо визначеного поняття і самих правоохоронних органів, а також існуванням значного переліку державних органів, які можуть вважатися такими. Окрім того, у запропонованому варіанті розгляду завдань, повноважень та функцій правоохоронних органів у сфері забезпечення національної безпеки будь-які наукові розробки є відсутніми, адже аналіз робіт вітчизняних науковців дає змогу констатувати, що достатньо вивченими є лише окремі напрямки у сфері забезпечення національної безпеки і оборони (наприклад, адміністративно-правові основи забезпечення національної безпеки і оборони України та її види; окремі складові національної безпеки та спеціалізовані питання у її межах; діяльність конкретних правоохоронних органів як суб'єктів забезпечення національної безпеки і оборони тощо).

У результаті визначено, що адміністративно-правовий статус це не тільки про їхнє місце і роль в колі адміністративних взаємозв'язків у межах механізму розробки, впровадження та реалізації відповідної державної політики, а й про різноманітні аспекти їхньої роботи та відомчі, міжвідомчі й індивідуальні взаємодії з іншими суб'єктами державної влади та суспільством, які утворюють складну мережу взаємозв'язків в ряді інших аспектів суспільного життя, не обмежуючись виключно безпековим середовищем, однак безпосередньо пов'язаними із охороною та захистом національних інтересів України.

Принципи, завдання та функції діяльності правоохоронних органів як суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони розглядати через призму правових та організаційних засад їхньої діяльності загалом. Задля цього слід проаналізувати низку актів регламентаційного характеру, що дозволило узагальнити про наявність двоскладового аспекту піднятого питання. Зокрема існує група загальних принципів, завдань та функцій діяльності правоохоронних органів як суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони [9, с. 27-28].

У зв'язку з тим, що проблематика визначення системи методів дослідження у сфері національної безпеки і оборони є досить дискусійною та такою, що наразі немає єдино визначеного розуміння елементного складу, слід узагальнити, що система означених методів може включати три різновиди заходів впливу, зокрема це: ті, що зобов'язують вчинити певну дію (як громадян, так і службових та посадових осіб); ті, що уповноважують на реалізацію конкретної дії (як громадян, так і службових та посадових осіб); ті, що забороняють реалізовувати певну діяльність (як громадян, так і службових та посадових осіб). Окремо існують методи, які стимулюють до дії, а також створюють умови для її втілення.

Для розгляду сфери національної безпеки і оборони слід використовувати наступні методи здійснення наукового дослідження. Серед таких вагоме значення мають філософсько-світоглядні, зокрема – *діалектичний* та *ідеалістичний*, які дозволяють розкрити основні категорії досліджуваної проблематики з позиції онтологічної природи та визначити базові закономірності розвитку ключових аспектів у сфері національної безпеки і оборони. Зокрема методи *системного аналізу*, *аналізу та синтезу* матимуть комплексний вплив на процедуру розкриття порушених питань. *Функціональний* метод дозволить визначити сутність правоохоронної функції у сфері національної безпеки і оборони. *Структурний* метод слід застосовувати при виокремленні системи у сфері національної безпеки і оборони. *Гіпотетичний* метод сприятиме можливості висунути обґрунтовані наукові припущення щодо змісту базових категорій досліджуваної проблематики. Спеціально-юридичний метод *тлумачення юридичних норм* і *формально-догматичний* метод доцільно використати під час аналізу законодавчої та нормативної бази. Метод *порівняльного законодавства* слід застосовувати при зіставленні вітчизняних норм з міжнародними та зарубіжними практиками задля виявлення позитивних аспектів, доцільних до запозичення, а метод *правового прогнозування та правотворчості* дозволить сформулювати авторські варіації способів оптимізації нинішнього процесу адміністративно-правового регулювання у сфері національної безпеки і оборони з конкретизацією необхідних нормотворчих дій. Завдяки *соціологічному* методу можливо здійснити соціологічне опитування щодо актуальних питань розвитку сектору безпеки і оборони, місця у ньому правоохоронних органів та доцільності розширення їхніх повноважень в сучасних реаліях [9, с. 5-6].

Висновки. Отже, метод наукового дослідження - це інструмент дослідження, яким було зібрано та отримано певні наукові результати, тоді як методологія, являє собою застосування певних методів дослідження. Методологія описує загальну дослідницьку стратегію, що підкреслює шлях, яким науковець здійснює своє дослідження. Методологія визначає систему методів, роль кожного з них та їхнє співвідношення в отриманні наукового результату. Саме до методології можуть у вузькому сенсі відноситися методи дослідження.

З погляду елементного складу система визначення методів дослідження у сфері національної безпеки і оборони може охоплювати три види заходів впливу, зокрема: 1) ті, що зобов'язують вчинити певну дію (як громадян, так і службових та посадових осіб); 2) ті, що уповноважують на реалізацію конкретної дії (як громадян, так і службових та посадових осіб); 3) ті, що забороняють реалізовувати певну діяльність (як громадян, так і службових та посадових осіб). Крім того, існують способи стимулювання дії та створення умов для її реалізації.

Таким чином, методи діяльності у сфері національної безпеки і оборони - це сукупність способів практичного виконання функцій, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки, яка зовнішньо оформлена через відповідні форми її управлінської діяльності.

Слід використовувати при розгляді сфери національної безпеки і оборони наступні методи наукового дослідження: діалектичний, ідеалістичний, системного аналізу, аналізу, синтезу, функціональний, структурний, гіпотетичний, тлумачення юридичних норм, формально-догматичний, порівняльного законодавства, правового прогнозування, правотворчості та соціологічний.

Література:

1. Зацерковний В. І., Тішаєв І. В., Демидов В. К. *Методологія наукових досліджень: навч. посіб.* Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
2. Копча В. В. *Методологія дослідження правового явища: поняття, структура, інструментарій.* *Часопис Київського університету права.* 2020. №1. С. 54–58.
3. *Енциклопедичний словник з державного управління / за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна.* Київ : НАДУ, 2010. 820 с.
4. Гуржій Т. О. *Актуальні проблеми законодавчого регулювання адміністративно-деліктних відносин у сфері безпеки дорожнього руху.* *Право України,* 2009. № 3. С. 90–94.
5. Собакарь А. О. *Форми та методи реалізації державної політики України у сфері безпеки дорожнього руху.* *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,* 2011. №4. С. 220–229.
6. Підгорний Б. А. *Методи адміністрування протидії незаконного обігу синтетичних наркотичних засобів: поняття та види.* *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право,* 2015. Вип. 32. Т. 3. С. 60–64.
7. Рабінович П. М. *Методологія юридичної науки.* *Юридична енциклопедія : в 6 т.* Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2001. Т. 3. 792 с.
8. Загуменна Ю. О. *Концептуалізація феномену національної безпеки в теоретико-правовій науці: особливості сучасної методології.* *Форум Права.* 2021. № (66)1. С. 37–55.
9. Макарчук В. В. *Правоохоронні органи як суб'єкти формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони: адміністративно-правовий аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юр. наук : 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право».* Науково-дослідний інститут публічного права. Київ, 2023. 37 с.

References:

1. Zatserkovnyi, V. I., Tishaiev, I. V., Demydov, V. K. (2017). Metodolohiia naukovykh doslidzhen [Methodology of scientific research]. Nizhin: NSU named after M. Gogol [in Ukrainian].
2. Kopcha, V. V. (2020). Metodolohiia doslidzhennia pravovoho yavyshcha: poniattia, struktura, instrumentarii [Methodology of legal phenomenon research: concepts, structure, tools]. *Journal of the Kyiv University of Law*, 1, 54-58 [in Ukrainian].
3. Kovbasiuk, Yu. V., Troshchynskiy, V. P., Surmin, Yu. P. (2010). Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnogo upravlinnia [Encyclopedic dictionary of public administration]. Kyiv : NADU [in Ukrainian].
4. Hurzhii, T. O. (2009). Aktualni problemy zakonodavchoho rehuliuвання administratyvno-deliktnykh vidnosyn u sferi bezpeky dorozhnoho rukhu [Actual problems of legislative regulation of administrative-delict relations in the field of road safety]. *Law of Ukraine*, 3, 90-94 [in Ukrainian].
5. Sobakar, A. O. (2011). Formy ta metody realizatsii derzhavnoi polityky Ukrainy u sferi bezpeky dorozhnoho rukhu [Forms and methods of implementation of the state policy of Ukraine in the field of road safety]. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 4, 220-229 [in Ukrainian].
6. Pidhornyi, B. A. (2015). Metody administruvannya protydii nezakonnogo obihu syntetychnykh narkotychnykh zasobiv: poniattia ta vydy [Methods of administration of combating the illegal circulation of synthetic narcotics: concepts and types]. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: Law*, 32-3, 60-64 [in Ukrainian].
7. Rabinovych, P. M. (2001). Metodolohiia yurydychnoi nauky. Yurydychna entsyklopediia [Methodology of legal science. Legal encyclopedia]. Kyiv: Publishing House «Ukrainian Encyclopedia» named after M. P. Bazhan [in Ukrainian].
8. Zahumenna, Yu. O. (2021). Kontseptualizatsiia fenomenu natsionalnoi bezpeky v teoretyko-pravovii nautsi: osoblyvosti suchasnoi metodolohii [Conceptualization of the phenomenon of national security in theoretical and legal science: features of modern methodology]. *Law Forum*, 66-1, 37-55 [in Ukrainian].
9. Makarchuk, V. V. (2023). Pravookhoronni orhany yak subiekty formuvannya ta realizatsii derzhavnoi polityky u sferi natsionalnoi bezpeky i oborony: administratyvno-pravovy aspekt [Law enforcement agencies as subjects of formation and implementation of state policy in the field of national security and defense: administrative and legal aspect]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv : Research Institute of Public Law [in Ukrainian].